

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum omnes virtutes simul in eodem existe[n]tes sint æquales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

uirtutibus simpliciter accipitur. Et confirmatur hoc, quia in litera uirtus distinguitur contra scientiam & artem.

In corpore eiusdem primi articuli, nota primo, quod iste comparatione in litera posita inter prudentiam &c. habebunt in hac eadem questione proprios articulos, & ideo ibi examinandos relinquo. Nota secundum, quod auctor loquitur de uirtute perfecta secundum statum, quae sola dicitur simpliciter uirtus, cum negat eam posse intendi secundum se, quod est intendi per extensionem ad plura nunc quam prius, ut superius declarauimus distulse. Et hinc manifeste habes, quod de intentione auctoris est doctrina dicta de connexione scilicet quod uirtus perficitur in propria materia, & iam connexa alii materis. Si enim non esset hoc, iam posset extendi ad que prius non se extendebat.

Nota tertio, quod hinc habes differentiam quandam inter uirtutes intellectuales & morales in hoc quod ille etiam imperfecte secundum statum dicuntur uirtutes, iste autem nisi sint secundum statum perfectae non dicuntur uirtutes. Dicitur enim in litera, quod scientia & ars non semper extendunt se ad omnia sua, uirtus autem ad omnia sua se extendit. Et in promptu causa huius est, quia scilicet minus exigitur ad eorum finem imperfectum, quam perfectum: uirtutes autem intellectuales imperfectae habent rationem uirtutis non enim sunt uirtutes nisi secundum quid, morales autem habent perfectie rationem uirtutis, ut patet ex supra dictis. Nota quarto quatuor causas in litera augmenti intentionis uirtutum, scilicet inclinationem, naturalem inclinationem, iudicium persequens, & gratiam. Et similia nota contra Stoicos rationes alteram ex latitudine in mediis, alteram ex latitudine uiae ad in-

tum intellectualium adiuuicem. ¶ Sexto, De comparatione uirtutum theologiarum adiuuicem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Virum uirtus possit esse maior, uel minor.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod uirtus non possit esse maior, uel minor. Dicitur enim in Apoc. 21. quod latera ciuitatis Hierusalem sunt aequalia: per haec autem significantur uirtutes, ut glossa dicit ibidem. Ergo omnes uirtutes sunt aequales. non ergo potest esse uirtus maior uirtute.

¶ 2. Præter. Omne illud, cuius ratio consistit in maximo, non potest esse maius, uel minus; sed ratio uirtutis consistit in maximo: est enim uirtus ultimum potentiae, ut Philosophus dicit in 1. de caelo. & Aug. in 2. de li. arb. ait, quod uirtutes sunt maxima bona, quibus nullus potest male uti. ergo uidetur quod uirtus non possit esse maior, neque minor.

¶ 3. Præter. Quantitas effectus pensatur secundum uirtutem agentis; sed uirtutes perfecte, quae sunt uirtutes in se, sunt a Deo, cuius uirtus est uniformis & infinita. ergo uidetur quod uirtus non possit esse maior uirtute.

SED CONTRA. Vbiunque potest esse augmentum & superabundantia, potest esse inaequalitas: sed in uirtutibus inuenitur superabundantia & augmentum. dicitur enim Mat. 5. Nisi abundauerit iustitia uestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. Et Prou. 16. dicitur, In abundantia iustitia uirtus maxima est. ergo uidetur quod uirtus possit esse maior, uel minor.

RESPON. Dicendum, quod cum quaeritur, utrum uirtus una possit esse maior alia, dupliciter intelligi potest quaestio. Vno modo in uirtutibus specie differentibus, & sic manifestum est quod una uirtus est alia maior. semper enim est potior causa suo effectui: & in effectibus tanto aliquid est potius, quanto est causa propinquius. Manifestum est autem ex dictis, quod causa & radix humani boni est ratio, & ideo prudentia, quae perficit rationem, praefertur in bonitate aliis uirtutibus moralibus perficientibus uim appetitiuam, in quantum participat rationem. & in his etiam tanto est una altera melior, quanto magis ad rationem accedit. unde & iustitia, quae est in uoluntate, pra-

feritur alijs uirtutibus moralibus: & fortitudo quae est in irascibili, praefertur temperantiae quae est in concupiscibili, quae minus participat rationem, ut patet in 7. Eth. ¶ Alio modo potest intelligi quaestio in uirtute eiusdem speciei. & sic secundum ea quae dicta sunt supra, cum de intentionibus habituum ageretur, uirtus potest dupliciter dici maior & minor, uno modo secundum seipsam: alio modo ex parte participantis subiecti. Si igitur secundum seipsam consideretur, magnitudo, uel paruitas eius attenditur secundum ea, ad quae se extendit. Quicumque autem habet aliquam uirtutem, puta temperantiam, habet ipsam quantum ad ea quae se temperantiam extendit, quod de scientia & arte non contingit. Non enim quicumque est Grammaticus, scit omnia quae ad Grammaticam pertinent. & secundum hoc bene dixerunt Stoici, ut Simplicius dicit in commento Praedicatorum, quod uirtus non recipit magis neque minus, sicut scientia uel ars, eo quod ratio uirtutis consistit in maximo. Si uero consideretur uirtus ex parte subiecti participantis, sic contingit uirtutem esse maiorem uel minorem, siue secundum diuersa tempora in eodem, siue in diuersis hominibus: quia ad attingendum medium uirtutis, quod est secundum rationem rectam, unus est melius dispositus quam alius, uel propter maiorem assuetudinem, uel propter meliorem dispositionem naturae, uel propter perspicacius iudicium rationis, aut etiam propter maius gratiae donum, quod unicuique donatur secundum mensuram donationis Christi, ut dicitur ad Ephes. 4. Et in hoc deficiebant Stoici, estimantes nullum esse uirtuosum dicendum, nisi qui summe fuerit dispositus ad uirtutem. Non enim exigitur ad rationem uirtutis, quod attingat rectae rationis medium in indiuisibile, sicut Stoici putabant, sed sufficit prope medium esse, ut in 2. Eth. dicitur. Idem etiam indiuisibile signum unus propinquius & propius attingit quam alius, sicut etiam patet in sagittatoribus trahentibus ad certum signum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod aequalitas illa non solum est secundum quantitatem absolutam, sed etiam secundum proportionem intelligendam: quia omnes uirtutes proportionaliter crescunt in homine, ut infra dicitur.

AD SECUNDVM dicendum, quod illud ultimum quod pertinet ad uirtutem, potest habere rationem magis uel minus boni secundum praedictos modos, cum non sit ultimum indiuisibile, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod Deus non operatur secundum necessitatem naturae, sed secundum ordinem suae sapientiae, secundum quam diuersam mensuram uirtutis hominibus largitur, secundum illud ad Ephes. 4. Vnicuique ueltrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

ARTICVLVS II.

Virum omnes uirtutes simul in eodem existentes sint aequales.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod non omnes uirtutes in uno & eodem sint aequales inter se. Dicit enim Apostolus 1. ad Corin. 7. Vnusquisque enim

diuisibile medium. Propinquior enim est secundum se indiuisibilis iustitiae medio uir perspicacioris iudicii, quam minus accuti, & secundum opus distribuens aequalibus quasi aequalia, quam multum distantia ab aequalitate. Promptior, quoque est ad indiuisibile medium inclinatus naturaliter ad illud, quam non naturaliter exercitatus, quam non exercitatus.

In praedica. qualitat. ¶ 2. Præter. Omne illud, cuius ratio consistit in maximo, non potest esse maius, uel minus; sed ratio uirtutis consistit in maximo: est enim uirtus ultimum potentiae, ut Philosophus dicit in 1. de caelo. & Aug. in 2. de li. arb. ait, quod uirtutes sunt maxima bona, quibus nullus potest male uti. ergo uidetur quod uirtus non possit esse maior, neque minor.

SED CONTRA. Vbiunque potest esse augmentum & superabundantia, potest esse inaequalitas: sed in uirtutibus inuenitur superabundantia & augmentum. dicitur enim Mat. 5. Nisi abundauerit iustitia uestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. Et Prou. 16. dicitur, In abundantia iustitia uirtus maxima est. ergo uidetur quod uirtus possit esse maior, uel minor.

RESPON. Dicendum, quod cum quaeritur, utrum uirtus una possit esse maior alia, dupliciter intelligi potest quaestio. Vno modo in uirtutibus specie differentibus, & sic manifestum est quod una uirtus est alia maior. semper enim est potior causa suo effectui: & in effectibus tanto aliquid est potius, quanto est causa propinquius. Manifestum est autem ex dictis, quod causa & radix humani boni est ratio, & ideo prudentia, quae perficit rationem, praefertur in bonitate aliis uirtutibus moralibus perficientibus uim appetitiuam, in quantum participat rationem. & in his etiam tanto est una altera melior, quanto magis ad rationem accedit. unde & iustitia, quae est in uoluntate, pra-

feritur alijs uirtutibus moralibus: & fortitudo quae est in irascibili, praefertur temperantiae quae est in concupiscibili, quae minus participat rationem, ut patet in 7. Eth. ¶ Alio modo potest intelligi quaestio in uirtute eiusdem speciei. & sic secundum ea quae dicta sunt supra, cum de intentionibus habituum ageretur, uirtus potest dupliciter dici maior & minor, uno modo secundum seipsam: alio modo ex parte participantis subiecti. Si igitur secundum seipsam consideretur, magnitudo, uel paruitas eius attenditur secundum ea, ad quae se extendit. Quicumque autem habet aliquam uirtutem, puta temperantiam, habet ipsam quantum ad ea quae se temperantiam extendit, quod de scientia & arte non contingit. Non enim quicumque est Grammaticus, scit omnia quae ad Grammaticam pertinent. & secundum hoc bene dixerunt Stoici, ut Simplicius dicit in commento Praedicatorum, quod uirtus non recipit magis neque minus, sicut scientia uel ars, eo quod ratio uirtutis consistit in maximo. Si uero consideretur uirtus ex parte subiecti participantis, sic contingit uirtutem esse maiorem uel minorem, siue secundum diuersa tempora in eodem, siue in diuersis hominibus: quia ad attingendum medium uirtutis, quod est secundum rationem rectam, unus est melius dispositus quam alius, uel propter maiorem assuetudinem, uel propter meliorem dispositionem naturae, uel propter perspicacius iudicium rationis, aut etiam propter maius gratiae donum, quod unicuique donatur secundum mensuram donationis Christi, ut dicitur ad Ephes. 4. Et in hoc deficiebant Stoici, estimantes nullum esse uirtuosum dicendum, nisi qui summe fuerit dispositus ad uirtutem. Non enim exigitur ad rationem uirtutis, quod attingat rectae rationis medium in indiuisibile, sicut Stoici putabant, sed sufficit prope medium esse, ut in 2. Eth. dicitur. Idem etiam indiuisibile signum unus propinquius & propius attingit quam alius, sicut etiam patet in sagittatoribus trahentibus ad certum signum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod aequalitas illa non solum est secundum quantitatem absolutam, sed etiam secundum proportionem intelligendam: quia omnes uirtutes proportionaliter crescunt in homine, ut infra dicitur. AD SECUNDVM dicendum, quod illud ultimum quod pertinet ad uirtutem, potest habere rationem magis uel minus boni secundum praedictos modos, cum non sit ultimum indiuisibile, ut dictum est. AD TERTIVM dicendum, quod Deus non operatur secundum necessitatem naturae, sed secundum ordinem suae sapientiae, secundum quam diuersam mensuram uirtutis hominibus largitur, secundum illud ad Ephes. 4. Vnicuique ueltrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

¶ Super quaestione 66. articulum secundum.

In titulo articulo secunda quaestio nis sexagesimalis sexto articulo loquitur de uirtutibus sicut in praecedenti titulo, scilicet de uirtutibus simpliciter, ut patet in processu.

¶ In

Ca. 6. to. 5.

q. 52. ar. 1.

In praedica. qualitat.

Ca. 6. to. 5.

Art. sequen.

In cor. ar.

Supr. ar. 1. ad 1. & infr. q. 73. ar. 2 ad 3. & 2. d. 42. q. 2. ar. 5. ad 6. & 3. d. 6. ar. 4. & mal. q. 2. ar. 9. ad 8. & uir. q. 57 ar. 3.

